

Lausunto

Selvitys taiteen perusopetuksen rahoitusjärjestelmän uudistamistarpeista taiteen perusopetuksen saatavuuden turvaamiseksi sekä rahoitusjärjestelmän selkeyttämiseksi ja ajantasaistamiseksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

1. Ehdotan, että valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen (mom. 29.10.30) taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaiseen valtionosuuteen lisätään 137 000 tuntia (yht. 1 807 500 tuntia) ja jako musiikin ja muiden taiteenalojen välillä poistetaan.

SML kannattaa valtionosuuden lisäämistä musiikkioppilaitoksille, koska musiikin taiteen perusopetukseen kohdistuu selvästi tarjontaa suurempi kysyntä. Kysyntä ilmenee siinä, että monet musiikkioppilaitokset antavat opetusta yli saamansa valtionosuuden. Valtionosuuden lisääminen edistää musiikin harrastustoimintaa, hakeutumista musiikin ammattiopintoihin sekä elämänikäisen musiikin harrastamisen jatkamista.

SML vastustaa jaon poistamista musiikin ja muiden taiteenalojen välillä. Jaon poistaminen heikentäisi musiikkikasvatuksen jatkuvuutta ja laatua. Musiikin kysyntä ja instrumenttitaitojen oppimisen edellytyksenä oleva yksilöopetus edellyttää vähintään nykyisen tukitason säilyttämistä musiikkioppilaitoksille. Musiikkioppilaitoksiin hakeutuvien lasten määrä on pysynyt korkeana. Monilla alueilla vireä musiikkiopisto on kulttuuritoiminnan kulmakivi.

Musiikinopetuksen tuntimäärien taso on pitkäjänteisen työn tulos. Kun musiikkioppilaitoksia koskeva laki korvattiin lailla taiteen perusopetuksesta, pyrittiin varmistamaan, ettei muutos heikennä yksilöopetukseen perustuvaa musiikinopetusta. Siksi määriteltiin erikseen musiikin ja muiden taiteiden tuntimäärät. Muiden taiteiden opetuksen tuntimäärän kasvattamisen tulee tapahtua musiikin asemaa heikentämättä. Musiikinopetuksen kysyntää ja tarjontaa tulee seurata ja resurssipäätöksiä tehdä kysynnän mukaan.

2. Muutetaan pitkäaikainen, ns. 7 prosentin linjaus 0-1 prosentin linjaukseksi alkaen vuoden 2020 valtionosuuspäätöksiä koskien.

Jakovaran kohdentaminen kysynnän mukaan on kannatettavaa. Se ei kuitenkaan saa heikentää olemassa olevia toimivia ja vakiintuneita oppilaitoksia. Mikäli oppilaitos ei käytä kaikkia valtionosuustuntejaan, ei niitä tule vähentää liian nopeasti, koska oppilaitoksilla on velvoite saattaa oppilaiden opinnot loppuun. Vapautuvat tunnit tulisi kohdentaa musiikkioppilaitoksille, jotka ylittävät valtionosuustunnit tai eivät saa lainkaan valtionosuutta.

Tarkastelujakson tulee olla vuotta pidempi, etteivät kertaluonteiset ja tilapäiset muutokset korostu rahoituspäätöksissä.

- 3. Valmistellaan ministeriön linjaus, jonka pohjalta uusien koulutuksen järjestämislupien myöntäminen ja VOS-järjestelmän piiriin pääsy mahdollistuu (muiden koulutuksen järjestämisen edellytysten täytyessä) kohtuullisella prosentuaalisella opetustuntimääräosuudella (ns. minimitason asettaminen) suhteessa koulutuksen järjestäjän antamaan kokonaistuntimäärään.**

Liian pienet yksiköt eivät edistä kestävästä ja pysyvyyttä. Monilla alueilla musiikkioppilaitokset toimivat usean kunnan alueella, mitä edistää tuen myöntäminen koko opetustuntimääräosuudelle.

Hallintokulujen suhde opetuksen järjestämiskuluihin on otettava huomioon. Mitä pienempi yksikkö, sitä suuremmat ovat hallinto- ja ylläpitokustannukset oppituntia kohden. Riittävä tuntimäärä mahdollistaa myös laadukkaan henkilöstön.

Uudistukset eivät saa johtaa lyhytjänteisyyteen päätöksenteossa. Opetussuunnitelman perusteiden mukainen opetus edellyttää riittävää valtiontukea.

Ehdotus ei näytä koskevan yleistä oppimäärää, jonka rahoitus tulisi taata esimerkiksi valtionavustuksin. Lisärahoitus VOS-tunteihin tulee järjestää vähentämättä rahoitusta musiikin laajan oppimäärän oppilaitoksilta ja opetuksen laatua heikentämättä.

- 4. Ehdotan, että taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestämisluvan myöntäminen ei ole tulevaisuudessa sidoksissa siihen, että valtionosuus (57%) kattaisi lähes**

100 prosenttia toteutuneesta taiteen perusopetuksen opetustuntimäärästä, vaan koulutuksen järjestäjä voisi saada myös osittaista tukea annettuun opetustuntimäärään.

Musiikin laajan oppimäärän opetus edellyttää, että oppilaitos pystyy tarjoamaan laajan instrumenttivalikoiman, yhtye- ja orkesteritoimintaa sekä musiikin hahmotus- ja tukiaineita. Pienillä tuntimäärillä ja osittaisella valtion tuella ei laajan oppimäärän opetusta voida toteuttaa eikä turvata työehtosopimusten mukaisia työsuhteen ehtoja.

Opetuksen saatavuutta edistäisi lisäpanostus niille oppilaitoksille, joilla jo on toimivat rakenteet sekä runsaasti ylitunteja ja oppilasjonoja.

5. Ehdotan, että kaikki taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestämisluvat myönnetään uudelleen. Lupa myönnetään hakemuksen perusteella, noudattaen yhtenäisiä kriteerejä sekä uusille hakijoille että vanhoille luvanhaltijoille.

Mikäli luvat on haettava uudelleen, on me myös myönnettävä nykyisille koulutuksen järjestäjille. Opintonsa aloittaneiden on annettava suorittaa opinnot loppuun. Lupien uudelleen hakua ei kannateta, koska se kuormittaisi oppilaitosten hallintoja kohtuuttomasti.

6. Selkeytetään koulutuksen järjestämislupaan liittyvää hakuprosessia ja ohjeistusta. Tarkastellaan koulutuksen järjestämisluvan haku- ja muutosprosessiin liittyviä kustannuksia.

Kannatamme hakuprosessin selkeyttämistä ja hakuprosessin kustannusten tarkastelua.

7. Ehdotan, liittyen ehdotukseen 5 ja 6, että vanhojen luvanhaltijoiden lupahakemusten käsittely on maksutonta ja että hintaa uusien koulutuksen järjestämislupien sekä järjestämislupiin tehtävien muutosten osalta lasketaan nykyiseen verrattuna.

Mikäli lupien uudelleen hakuun päädytään ehdotusten mukaisesti, kannatamme maksuttomuutta ja hinnan laskemista.

8. Ehdotan käynnistettäväksi laajapohjaisen valmistelun monivuotiseen rahoitusmalliin siirtymiseksi sekä moninaisemman kriteeristön luomiseksi taiteen perusopetuksen valtionrahoituksen jakamiseksi. Tässä valmistelussa ja siirtymässä tulee olla työryhmällä ja yhteistyöllä keskeinen rooli.

Siirtyminen monivuotiseen rahoitusmalliin ei saa tarkoittaa määräaikaista rahoitusta, joka vaarantaisi koulutuksen järjestäjien kykyä pitää palveluksessaan riittävä määrä kelpoisuusehdot täyttäviä opettajia toistaiseksi jatkuvilla työsopimuksilla.

9. Ehdotan taiteen perusopetuksen kustannustietokeruun kysymysten kehittämistä niin, että jatkossa eritellään järjestämisluvan mukainen taiteen perusopetus, muu taiteen perusopetus ja muu maksullinen toiminta toisistaan selkeästi.

Ehdotus on kannatettava, mutta tiedonkeruuseen tulee laatia selkeät ohjeet ja se on resursoitava riittävästi.

10. Ehdotan, että kustannustietojen raportoinnin ymmärrettävyyttä, muiden selvitysten tekemistä, ja muiden valtion (erityis)avustusten hakuprosessia kehitetään ja tuetaan tarjoamalla työpajoja sekä julkaisemalla monimuotoista ohjaavaa materiaalia.

Kannatamme ehdotusta.

11. Ehdotan, että mahdollinen työryhmä selvittää, miten olemassa olevia tietopalveluja ja tiedonkeruumuotoja, kuten Vipunen (<http://vipunen.fi>) ja Koski (<http://opintopolku.fi>) sekä Virvatuli-itsearviointimallia (www.artedu.fi) voidaan hyödyntää ja millaisia resursseja niiden toteuttamiseen tarvitaan.

Kannatamme ehdotusta.

12. Ehdotan taiteen perusopetuksessa keskeisesti vaikuttavien liittojen tuen yhdenmukaistamista sekä TPO-liiton yleisavustuksen vakiinnuttamisen sille tasolle, että se mahdollistaa kahden kokopäiväisen henkilön palkkaamisen.

SML ei pidä tarpeellisena tässä yhteydessä puuttua alan edunvalvontayhdistysten toimintaan.

13. Ehdotan, että taiteen perusopetuksen opetustunnin keskimääräisen yksikköhinnan alin mahdollinen taso, 74,92 euroa, nostetaan samalle alimman mahdollisen korvausmäärän tasolle kuin kansalaisopiston opetustunnin yksikköhinta, 82,91 euroa

Kannatamme esitystä.

14. Ehdotan, että sekä OKM:n myöntämien, että OPH:n hallinnoimien taiteen perusopetukseen kohdistettavien valtionavustusten kokonaissummaa kasvatetaan nykyisestä 1,45 miljoonasta 2 miljoonaan euroon ja näiden kohdentumista sekä erityisalueittain, että painottumista yleisen ja laajan oppimäärän välille tarkastellaan säännöllisin väliajoin.

SML puoltaa ehdotusta, sillä se edistää koko taiteen perusopetuksen kehittämistyötä oppimäärästä riippumatta.

15. Ehdotan, että valtionvarainministeriön kunnille myöntämä asukaskohtainen VOS siirretään OKM:n hallinnoitavaksi ja päätettäväksi ja taiteen perusopetukseen tarkoitettu rahoitus kohdennetaan TPO:hon (<https://vm.fi/kunnan-peruspalvelujen-valtionosuus>). Tämän rahoituksen saaminen edellyttäisi kunnilta suunnitelman esittämistä siihen, kuinka taiteen perusopetuksen kokonaisuus tullaan järjestämään. Kunnat hyväksyisivät edelleen paikalliset opetussuunnitelmien perusteet ja vastaisivat oman

koulutuksen järjestämislupansa alla toteutuvan taiteen perusopetuksen lainmukaisuudesta.

-

16. Ehdotan kunnille myönnettävän asukaskohtaisen valtionosuuden taiteen perusopetuksen euromääräisen laskennallisen perusteen tuplaamista (esim. vuoden 2019 osalta 1,4 euroa/asukas korottamista 2,8 euroon/asukas).

Kannatamme ehdotusta.

17. Liittyen ehdotukseen 15 ehdotan, että järjestämisluvat myönnetään jatkossa erikseen myös kunnille. Samoin kuin ehdotan, että yksittäiset koulutuksen järjestämisluvat (muut kuin kunnat) siirtyvät malliin, jossa järjestämislupia ja uusia lupia koulutuksen järjestämiseen hyväksytään tietyin väliajoin, ehdotan että myös kuntien tulisi hyväksyttää yleiset, koko taiteen perusopetuksen mahdollisesti kattavat suunnitelmansa opetuksen järjestämiseen ja rahoittamiseen ministeriöllä. Tämä lisäisi myös tiedonkeruun kattavuutta välillisesti.

-

18. Riippumatta siitä, lisääntykö taiteen perusopetuksen opetustuntikohtainen

valtionosuusrahoitus, ehdotan ryhmäopetuksen lisääntyvää painottamista taiteen perusopetuksessa. Tämä on uudistus, jonka on tapahduttava kentän sisältä käsin painottaen uusinta tutkimustietoa sekä oppilaslähtöisyyttä.

Vastustamme painotuksen lisäämistä ryhmäopetukseen instrumenttiopetuksessa. Yksilöopetus on instrumentin oppimisen välttämätön edellytys. Instrumentin hallinnan taitoja opittaessa on yksilöopetus paras ja toimivin tapa, joka perustuu vuosikymmenten kokemukseen ja kehitystyöhön kotimaassa ja kansainvälisesti. Pedagogisten ratkaisujen täytyy olla koulutuksen järjestäjän ja taiteentalalle kouluttautuneen opettajan päätettävissä.

Musiikkioppilaitoksissa ryhmäopetusta tarjotaan orkestereissa, kuoroissa, yhtyeissä, bändeissä ja musiikin hahmotusaineissa. Niissä opitaan yhdessä musisointia, toisten kuuntelua ja yhteisöllisyyttä.

19. Ehdotan, että kunnat ja valtio rahoittaisivat jatkossa pitkäjänteistä taiteen perusopetuksen tutkimusta. Selvitykseni perusteella totean, että tälle on akuutti tarve.

SML puoltaa ehdotusta ja kannustaa lisäksi myöntämään lisärahoitusta tarkoitusta varten.

Selvityksestä esitettäviä huomioita, jotka eivät liity sellaisenaan mihinkään selvityshenkilön ehdotukseen

Selvityksessä ei huomioida tarpeeksi yksilöopetukseen perustuvan musiikinopetuksen erityispiirteitä ja jatkuvuutta. Osa selvityksen ehdotuksista heikentäisi toteutuessaan huomattavasti musiikin taiteen perusopetusta. Toisaalta osa ehdotuksista parantaisi musiikin toimintaedellytyksiä, mikäli lisätuki kohdentuu myös musiikkioppilaitoksiin.

Eri taiteiden opetuksen kysyntä tulisi huomioida resurssien jakamisessa. Erityisesti kasvukeskuksissa jonot musiikin opiskelupaikkoihin ovat kasvaneet entisestään.

Musiikkioppilaitokset ovat tehneet tärkeää työtä saavutettavuuden edistämiseksi sekä tasa-arvoisen ja osallistavan toimintakulttuurin luomiseksi. Emme näe perusteita selvityksen toteamuksille, että taiteen perusopetuksen rahoitus ei olisi tasa-arvoista ja demokraattista.

Helsinki 30.8.2019

Ahti Vänttinen

Puheenjohtaja